

6. prikázanie: *NEZOSMILNÍŠ*

9. prikázanie: *NEBUDEŠ ŽIADOSTIVO TÚŽIŤ PO MANŽELKE SVOJHO BLÍŽNEHO*

Pápež Benedikt XVI. sa v encyklike *Deus caritas est* zamýšľa nad tým, čo majú spoločné láska muža a ženy s Božou láskou. Kladie si otázku, či to, čo starovekí Gréci nazývali *eros* je v protiklade s tým, čo kresťanstvo nazýva *agapé*. „Podľa Friedricha Nietzscheho dalo kresťanstvo *erosu* vypiť jed. ... Týmto slovom vyjadril nemecký filozof veľmi rozšírené chápanie: Nestrpčuje nám azda Cirkev svojimi prikázaniami a zákazmi práve najkrajšiu vec v živote? Nedvíha tabule so zákazmi práve tam, kde nám radosť, daná Stvoriteľom, ponúka šťastie, ktoré nám umožňuje zakúšať niečo božské? No je to skutočne tak? Je naozaj pravda, že kresťanstvo zničilo *eros*?“ (*Deus caritas est*, 3-4). V dnešnej katechéze chceme nájsť odpoveď na tieto otázky.

Väčšine z nás sú známe slová sv. Augustína o tom, že Boh „napísal na tabule zákona to, čo ľudia nechceli čítať vo svojich srdciach“ (KKC, 1962). Lebo Boh vpísal do srdca ľudí príkazy prirodzeného zákona a prostredníctvom Desatora nám ich len pripomína (porov. Sv. Irenej Lyonský, KKC, 2070). Zachovávaním tohto zákona človek dosahuje pravú slobodu, ozajstné šťastie a spásu duše.

Práve na tvrdosť ľudského srdca sa odvoláva Ježiš pri dialógu s farizejmi, keď s nimi diskutuje o témach nerozlučiteľnosti manželstva, cudzoložstva a smilstva (porov. *Mt* 19, 3-9). Na ľudské srdce sa odvoláva Ježiš aj v reči na vrchu, keď hovorí: „*Počuli ste, že bolo povedané: «Nescudzoložíš!» No ja vám hovorím: Každý, kto na ženu hľadá žiadostivo, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci*“ (*Mt* 5, 27-28). Tým poukazuje na to, že nie vonkajšie dodržanie morálnej normy robí život človeka šťastným (ako tomu bolo v prípade farizejov a zákonníkov), ale **zostúpenie do srdca ako do miesta živej morálky**.¹ Morálna norma už viac nie je vonkajším negatívnym príkazom, ale stáva sa pre človeka **čímsi pozitívnym, niečím, čo ho rozvíja a robí je život veľkým a pekným** (porov. *Veritatis splendor*, 64). Vnútorne vnímanie hodnôt vedie človeka k ich slobodnému a radostnému zachovávaniu a to i napriek obetám, ktoré sú s tým spojené. V tomto duchu je potrebné sa zamýšľať aj nad šiestym a deviatym Božím prikázanim. Aj cez tieto prikázania sa Boh obracia na srdce človeka, v ktorom chce uchrániť tie najväčšie dary a hodnoty: **dar dôstojnosti osoby**, s ktorou je tak úzko spätý **dar sexuality, dar lásky** (osobitne tej manželskej), **dar plodnosti a dar Božieho života v nás**.

Správne porozumieť týmto prikázaniam i celému učeniu Cirkvi je možné vtedy, keď pochopíme dve základné témy – snubný význam tela a čnosť čistoty.

SNUBNÝ VÝZNAM TELA

Tento termín používa sv. Ján Pavol II. tak vo svojich katechézach venujúcich sa teológii tela ako aj v iných dokumentoch. Snubný význam tela pozostáva z troch zložiek. Zo **sexuálnej rozdielnosti, z lásky a z plodnosti**.

¹ Porov. SV. JÁN PAVOL II., *Teológia tela. Katechézy o ľudskej láske podľa Božieho plánu*, XXIV., 3.

❖ *Sexuálna rozdielnosť*

Súčasná kultúra sa pozerá na ľudské telo buď z pohľadu biologického alebo hedonistického. Pre mnohých je telo len biologickým materiálom, s ktorým je možné zaobchádzať podľa ľubovôle (napr. genetické inžinierstvo, umelé potraty, chirurgická zmena pohlavia...), alebo je prostriedkom zábavy a rozkoše. Prevláda **konceptia sexuality ako základnej biologickej potreby**. Podobne ako sa musím najesť, napiť, odpočinúť si, musím mať „sex“. Známa slovenská pieseň to vyjadrila slovami: „Lenže telo by stále jedlo, pilo a milovalo, dobre sa malo a stále si užívalo... a všetko je mu málo. Moje telo si so mnou robí čo chce.“ K tomuto výrazne dopomáhajú internet a televízia. Priemerný vek v ktorom deti prvý raz vedome prídu do styku s pornografiou je 11 rokov.² Sociálny psychológ Roy Boumaister hovorí, že „človek môže vidieť za päť minút viac nahoty, ako naši prastarí otcovia za celý život.“³ Sexuálna revolúcia, ktorá na západe začala v šesťdesiatych rokoch 20. st., urobila z tela a sexu modlu, ktorú ľudia začali uctievať a vyzdvihovať ako niečo, čím sa všetko začína a končí. Ak sa ale pozrieme na sexuálnu revolúciu, zistíme, že sa chýli ku koncu. Nachádzame sa v jej poslednej fáze. Zbožšťovanie tela spôsobilo to, čo je príznačné každej modle, totiž, že nedokáže dať to, čo sľubovala a my ju začíname nenávidieť. Modlárstvo končí v násilnom odmietaní našich tiel, čoho výsledkom je ideológia *gender*, v „lepšom“ prípade sa u ľudí vytráca záujem o sex⁴ a stáva sa z neho nuda („...a všetko je mu, všetko je mu málo.“). Šieste a deviate Božie prikázanie chcú chrániť pred takouto materialisticko-pôžitkárskou koncepciou ľudského tela a človeka.

Telo je totiž konkrétnym človekom. **Telo, to je osoba**. Je správnejšie povedať „ja som moje telo“ ako „ja mám telo“. „Nemáme“ telo tak, ako máme, vlastníme iné veci. Naše telo nie je oddelené od našej psychiky, od nášho vnútorného sveta. Ak ma bolí zub, ovplyvňuje to moje myslenie i konanie, nedokážem sa sústrediť na činnosť, som nespokojný, nervózny... Ak ma niekto udrie, zraní, dotkne sa ma to aj v mojom vnútri. Ak niekto niekoho sexuálne znásilní a zneužije, má to hlboký dopad na jeho duševné zdravie. To všetko hovorí o tom, že **človek je ako osoba jednotou tela a duša**. Nie sme anjeli (len duchovné bytosti) a nie sme zvieratá (len telesno-biologické stvorenia). Z toho vyplýva, že našou **prvou úlohou je prijať seba samých ako dar**. „Každý človek, muž a žena, má uznať a prijať svoju sexuálnu totožnosť“ (KKC, 2333). Pohlavie nám bolo dané v momente počatia a táto genetická pravda sa nedá zmeniť. Celé ľudské telo je pohlavné. Telo a pohlavie (sex) sa nedajú od seba oddeliť. Človek existuje buď ako muž alebo ako žena, to znamená, že jeho telo je buď mužské alebo ženské. Každá naša bunka je buď mužská alebo ženská. Všetko, čo robí muž, robí to mužským spôsobom, všetko, čo robí žena, robí to ženským spôsobom. Vo Sv. písme to máme potvrdené slovami: „*Boh stvoril človeka na svoj obraz ... muža a ženu ich stvoril*“ (Gn 1, 27). Ideológia *gender* sa snaží túto elementárnu pravdu poprieť. Ján Pavol II. chcel, aby vzťah k telu človeka bol posvätný, čiže, aby človek k vlastnému telu, ako aj k telu blížneho, pristupoval s bázňou a úctou. Dokonca aj mŕtvemu ľudskému telu prislúcha primeraná úcta.

² SAM GUZMAN, *Je načase porozprávať sa o porne*, In: <http://zastolom.sk/je-nacase-porozpravat-sa-o-porne/>

³ MICHAL MAGUŠIN, *V náručí laického sexu*, In: Týždeň, roč. XIII./42, 6-7.

⁴ Porov. <https://hnonline.sk/tema/1919394-preco-ludia-stracaju-zaujem-o-sex>
https://www.corriere.it/sette/18_aprile_05/sexo-facciamo-meno-ef204b20-3817-11e8-8e5f-085098492e12.shtml?refresh_ce-cp

❖ Láska

Rozdielnosť pohlaví umožňuje vzájomnú komplementárnosť, čiže vzájomné dopĺňanie sa. Na základe toho potom vzniká vzťah – recipročnosť medzi mužom a ženou. Práve to je zmyslom rozdielnosti. Zvolanie Adama „*toto je konečne kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa*“ (Gn 2, 23), je zvolaním každého zaľúbeného. Adam sa teší zo stvorenia Evy preto, lebo vďaka nej našiel zmysel vlastného života. Už vie, prečo žije, dovtedy to nevedel (práca a starostlivosť o svet nedali plný zmysel jeho životu), bol sám (porov. Gn 2, 18). Teraz vie, že musí opustiť otca i matku a stať sa jedno telo s Evou (porov. Gn 2, 24). **Telo sa stáva miestom stretnutia medzi mužom a ženou a zároveň miestom zjavenia lásky.** Človek, **ako jednota tela a duše** „je vo svojej celistvosti povolaný k láske. Láska zahŕňa aj ľudské telo a telo má účasť na duchovnej láske“ (*Familiaris consortio*, 11). Láska je zjavením: láska sa zjavuje v tele a zjavuje sa ako **dar a povolanie (úloha)** zároveň.

Láska, to nie je cit, emócia, ani chémia. Iste, zahŕňa v sebe toto všetko. Láska nie je niečo, ale **niekto. Láska, to je konkrétna osoba.**⁵ Skúsenosť mnohých to potvrdzuje, keď napr. muž osloví ženu, jej druhým menom: „Láska moja.“ „Láska, pozývam ťa na večeru...“ Môžeme preto povedať, že najpravdivejšou definíciou lásky je, že je to **dar prítomnosti milovaného v milujúcom**: osoba vstúpila do života druhej osoby a prebýva v jej srdci. Ide o **dar**, pretože na začiatku, keď osoba očarí druhú osobu a medzi mužom a ženou „prebehne iskra“ a oni sa do seba zaľúbia, nerozhodnú sa preto vo svojej vôli. Človek sa nerozhodne zaľúbiť, jednoducho sa zaľúbi.

Láska je zároveň **povolaním, čiže úlohou**. Ide o úlohou nezničiť dar lásky, dar osoby, ale rozvinúť jej život do plnosti. **Láska preto volá milovať druhú osobu**, čiže konať voči nej také skutky, aby dosiahla to, prečo bola stvorená, t.j. nebo, svätosť, plnosť života. Skutočná láska, nemôže ani v náznaku odporovať svätosti.⁶ **Nebo je prítomné v našich skutkoch.** Tie konáme prostredníctvom nášho tela. Mohli by sme preto povedať, že nebo je prítomné v našom tele. **Telo sa stáva symbolickým priestorom neba**, Boha. Bolo stvorené Bohom, aby zjavilo Boha-Lásku. Je sviatosťou. „Ved' telo, a iba ono, je schopné urobiť viditeľným to, čo je neviditeľné: duchovné a božské. Bolo stvorené, aby prenášalo do viditeľnej skutočnosti sveta tajomstvo skryté od večnosti v Bohu, a tak bolo jeho znamením.“⁷ Bolo stvorené na Boží obraz, na obraz najsvätejšej Trojice. Bolo stvorené zo spoločenstva Osôb, **pre spoločenstvo osôb. Telo je dané do služby spoločenstva osôb.** Predovšetkým **v tom spočíva jeho snubný význam.**

Osobitným druhom spoločenstva aké vzniká úplným sebadarováním muža a ženy je **manželstvo**, ktoré sa pre pokrstených stáva sviatosťou, čiže niečím posväteným a posväcujúcim. **Sexualita je preto darom** „zameraným na manželskú lásku muža a ženy“ (KKC, 2360), ktorou sa „muž a žena úplne zaväzujú jeden druhému až do smrti“ (KKC, 2361). Tento dar „vôbec nie je iba čosi biologické, ale sa týka najvnútornejšieho jadra ľudskej osoby ako takej“ (KKC, 2361). Radosť a sexuálne potešenie patria k tomuto daru Stvoriteľa. Nie sú ničím zlým a hriechnym, ak ich manželia nevyhľadávajú pre ne samé, ale ak sú súčasťou ich vzájomného a úplného sebadarovania sa.

⁵ Porov. Sv. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theologiae*, I., q. 37, a. 1.

⁶ Porov. WANDA POŁATAWSKA, *Príbeh priateľstva*, 95.

⁷ Sv. JÁN PAVOL II., *Teológia tela*, XIX., č. 4.

❖ Plodnosť

Je treťou a neoddeliteľnou súčasťou snubného významu tela. Dar sexuality neslúži len na budovanie manželskej lásky a prehľbovanie vzájomnej manželskej jednoty, ale aj na odovzdávanie života. **Manželská láska je prirodzene nasmerovaná k plodnosti** (porov. KKC, 2366). Sv. písmo to dosvedčuje slovami: „*Boh ich požehnal a povedal im: «Plodte a množte sa a naplňte zem!»*“ (Gn 1, 28) Cirkev na základe Božieho zjavenia, ktoré je vždy v súlade s ľudskou prirodzenosťou učí, že manželský akt má dvojaký význam, „**ktorý Boh určil a ktorý človek z vlastného podnetu nemôže rozbiť: je to význam spojivý a plodivý**“ (*Humanae vitae* 12). Manželia sa zjednocujú vo vzájomnej láske (spojivý význam). Prvým motívom manželského zjednotenia sa je láska manžela k manželke a manželky k manželovi. Manželia sa nezjednocujú preto, že majú na to nejaké rozumové dôvody (tak ako sa nesobášili kvôli tomu, že mal niektorý z nich bohaté konto v banke, alebo bol niektorý z nich šikovný či slávny...), ale preto, že **túžia byť spolu**. To, čo ich pohýna k manželskému aktu je ich **túžba** prejavíť si lásku a prehĺbiť vzájomnú jednotu. Ak by táto túžba chýbala, nešlo by o opravdivý skutok lásky (porov. *Humanae vitae*, 13).

K prirodzenosti lásky a osoby (láska = osoba) patrí plodnosť. Nemôže napr. manžel povedať manželke: „Milujem ťa, ale vadí mi tvoja plodnosť“. **Milovať niekoho znamená prijať ho takého, aký je.** Preto Cirkev učí, že spojivý a plodivý význam manželského aktu nie je možné „oddeliť bez toho, aby sa nenarušil duchovný život manželov a nevystavili sa nebezpečenstvu dobrá manželstva a budúcnosť rodiny“ (KKC, 2363). Tak, ako nemôžeme oddeliť telo od duše bez toho, aby nezaničil človek, nie je možné oddeliť lásku od plodnosti bez toho, aby sa manželský akt nezredukoval len na obyčajný sexuálny akt dvoch ľudí. Preto **každý akt, ak má byť manželským „musí (sám v sebe) zostať otvoreným na odovzdávanie života“** (*Humanae vitae*, 11).

Veľkosť a dôstojnosť manželského aktu spočíva v tom, že Boh povoláva manželov mať osobitným spôsobom účasť na jeho láske a moci (porov. *Familiaris consortio*, 28). Tým, že dávajú život, **stávajú sa spolupracovníkmi Boha, Otca a Stvoriteľa** (porov. KKC, 2367). „Plodenie je pokračovaním stvorenia“ (List rodinám *Gratissimam sane*, 9). Dieťa je „znakom Božej prítomnosti uprostred manželskej jednoty.“⁸ Nik iný, okrem manželov, nemá právo ani výsadu stáť pri niečom tak veľkom, ako je zrod novej ľudskej bytosti. V konečnom dôsledku musíme povedať, **že nie človek dáva život, ale Boh.** Rodokmeň dieťaťa siaha k Bohu (*genealogia divina*), (porov. List rodinám *Gratissimam sane*, 9). To on mocou svojho Ducha, Oživovateľa vstupuje do života matky, aby v nej spojil mužskú pohlavnú bunku so ženskou a vdýchol dych života novej osobe. O tomto okamihu nevie nik, iba Boh. Niet preto človeka na tejto zemi, ktorý by nebol chcený a milovaný. Hoci by ho aj vlastní rodičia nechceli, Boh ho chcel (porov. *Iz* 15, 16). Spolu so sv. Pavlom je potrebné zohnúť kolená pred tajomstvom zrodu ľudského života, ktorý má svoj pôvod v Otcovi, od ktorého pochádza každé otcovstvo na nebi i na zemi (porov. *Ef* 3, 14-15). Ako vidíme **ľudská plodnosť nie niečo čisto biologické, ale niečo hlboko duchovné** pred čím musíme mať bázeň a rešpekt.

⁸ CARL ANDERSON – JOSÉ GRANADOS, *Povolani milovat'*, 187-188.

ZODPOVEDNÉ RODIČOVSTVO

Ak má byť každý manželský akt plodný, znamená to, že z každého manželského spojenia sa má počať dieťa? Koľko detí by mali mať kresťanskí manželia? A čo v prípade, ak sú manželia biologicky neplodní, je ich manželský akt plodným? Toto sú často kladené otázky.

Je potrebné rozlíšiť medzi biologickou plodnosťou (reprodukciou života) a manželskou plodnosťou. Ak Cirkev učí, že každý manželský akt musí byť otvorený životu, neznamená to, že z každého aktu sa má počať dieťa. Byť prirodzene otvorený životu znamená **neklásť umelé prekážky**, ktoré zneplovidia manželskú lásku: „Treba vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý buď vzhľadom k **predvídanému manželskému styku**, alebo **pri jeho uskutočňovaní**, alebo **v priebehu jeho prirodzených následkov** sleduje ako cieľ alebo ako **prostriedok znemožniť splodenie života**“ (*Humanae vitae*, 14). Manželia majú zodpovedne plánovať počet detí i časové odstupy medzi jednotlivými pôrodnami. Cirkev **nikdy neurčuje počet detí v manželstve**. To čo učí je, že majú v zodpovednosti pred Bohom, po vzájomnom dialógu a vzhľadom na rozličné životné okolnosti (ich vlastné dobro, napr. zdravie, dobro už narodených detí, sociálno-ekonomickú situáciu, ale aj dobro spoločnosti a Cirkvi) **zodpovedne plánovať počet detí** (porov. *Gaudium et spes*, 50). „Majú si však overiť, či ich túžba nevyplýva z egoizmu“ (KKC, 2368). **Rodičovstvo má byť zodpovedne štedré a štedro zodpovedné**. Majú mať toľko detí, „koľko im ich Boh daruje a o koľko sa dokážu zodpovedne postarať“ (*Youcat*, 419).

Z uvedeného vyplýva, že **používanie antikoncepcie** (akéhokoľvek druhu), tak zo strany ženy ako aj muža, **je morálne neprípustné**, ak sa jej užívaním priamo sleduje ako cieľ alebo ako prostriedok znemožnenie počatia dieťaťa. Ide o skutok, ktorý je **vnútorne, svojou povahou zlý** (*intrinsece malum*), a preto ako taký nemôže byť za žiadnych okolností zameraný na Boha ako najvyššie dobro a priviesť človeka k pravému šťastiu (porov. *Veritatis splendor*, 80). Antikoncepcia **bráni manželom úplne sa darovať** jeden druhému; **redukuje druhú osobu na predmet pôžitku; navodzuje vnímanie sexuality ako nevyhnutnej potreby; neráta s Bohom**, čím v konečnom dôsledku **vyprázdňuje manželskú lásku**.⁹ Vedomé a dobrovoľné používanie antikoncepcie za účelom znemožniť počatie robí manželskú lásku falošnou. Telo, ktorým si chcú manželia vyjadriť to, že sa milujú a vzájomne prijímajú, sa v takomto prípade stáva nástrojom klamstva a zrady. Navonok sa síce zdá, že ide o prejav lásky, avšak vnútorne tomu tak nie je, pretože sa odmieta to, čo je prirodzenou súčasťou ľudskej osoby, t.j. jej plodnosť. Mohli by sme si to priblížiť na príklade Judáša. Nezainteresovaný človek, ktorý by hľadel z diaľky na jeho gesto bozku v Getsemanskej záhrade by povedal, že ide o prejav lásky k Ježišovi. V skutočnosti to bol bozk zrady. **Telom človek môže klamať, môže zradiť lásku**. Avšak telo bolo dané do služby lásky. Bolo

⁹ Ak žena užíva hormonálnu antikoncepciu zo zdravotných, športových či iných profesijných dôvodov, vtedy nesleduje ako cieľ ani ako prostriedok znemožniť počatie, ale vlastné zdravie, športový úspech, atď., vtedy je užívanie antikoncepcie morálne prípustné. Problémom však zostáva jej abortívny účinok. Práve pre tento možný účinok by sa manželia mali v období užívania hormonálnej antikoncepcie dobrovoľne zrieknuť manželského aktu, aby v prípade počatia nedošlo k potratu. Morálne dovolené je použiť antikoncepciu (nie však s abortívnym účinkom), ak žene hrozí znásilnenie, pretože v tomto prípade nejde o manželský akt lásky. Odporúča sa, aby si ženy našli takého lekára, ktorý bude rešpektovať morálno-etické hodnoty i jej náboženské presvedčenie. Kresťanskí gynekológovia sa zhodujú na tom, že v každej situácii je možné žene ponúknuť riešenie, ktoré je lepšie ako hormonálna antikoncepcia. V našej diecéze máme ženskú gynekologickú ambulanciu Tereza v Poprade.

stvorené Bohom, **aby vyjadrilo lásku v celej pravde. Jazykom tela je láska a plodnosť.** Telo zbavené lásky a plodnosti sa stáva predmetom v rukách človeka. Zároveň lásku nie je možné vyjadriť „mimo“, bez tela. A pravá láska je vždy plodná. Vždy, keď sú manželia prirodzene otvorení životu (hoci by boli aj biologicky neplodní), sa ich láska stáva plodnou. Prvým plodom ich lásky je posilnenie a prehĺbenie ich vzájomného zväzku. Šťastný a harmonický manželský zväzok sa napokon stáva požehnaním aj pre okolie, spoločnosť, Cirkev. Niektorí manželia sa rozhodnú urobiť ich lásku plodnou aj tým, že sa rozhodnú adoptovať si dieťa. Nie však preto, že sú biologicky neplodní, ale preto, že si uvedomujú, že sú deti, ktoré potrebujú zakúsiť lásku otca a mamy a nedostáva sa im jej.

Láska a plodnosť sú jazykom tela. Sám Boh, ktorý je láska a život, sa rozhodol zjaviť nám pravdu o sebe vo vtelení vlastného Syna. A každý deň nám túto lásku zjavuje skrze jeho telo v Eucharistii. Kresťanstvo je náboženstvom vtelenia, ktoré má svoj vrchol v úplnom sebadarovaní sa, ovocím ktorého je večný život prežívaný vo vzkriesenom tele.

PRIRODZENÉ PLÁNOVANIE RODIČOVSTVA

Žiť manželskú lásku v pravde znamená zachovať oba významy manželského aktu (spojivý a plodivý). Zodpovedne plánovať počet detí znamená pre manželov poznať biologické procesy a rešpektovať ich (porov. *Humanae vitae*, 10). Boh vložil do tela ženy biologické zákony, ktoré jej umožňujú sledovať vlastnú plodnosť. Pre prirodzené plánovanie rodičovstva (PPR) je možné použiť niektorú zo spoľahlivých metód prirodzeného plánovania rodičovstva.¹⁰

❖ Prečo je zodpovedné plánovanie rodičovstva nazvané aj *prirodzeným*?

PPR nie sú prirodzené preto, že počas manželského aktu nie je medzi manželmi nič umelé, ani nie preto, že je to v súlade s prírodou. Ak by sme prirodzené metódy chápali takto, museli by sme z nášho života odstrániť všetky umelé prostriedky, ktoré nepatria k našej prirodzenosti, napr. okuliare, tabletky proti bolesti hlavy, hrdla... Ak hovoríme o PPR, musíme hovoriť o zákone, ktorý je vpísaný do prirodzenosti osoby a do poriadku lásky. Prirodzenosť osoby a poriadok lásky vyžadujú:

- že osoba sa túži úplne darovať a prijať druhého ako úplný dar,
- že vníma dôstojnosť druhej osoby, ktorá nie je predmetom uspokojenia,
- že sa rešpektuje reč tela: jazyk tela teda vyjadruje pravdu o láske,
- že sa rešpektuje Stvoriteľa, ktorý osobu takto stvoril a do lásky vložil svoj zákon poriadku.

❖ Nie sú PPR len katolíckym druhom antikoncepcie?

Je pravdou, že PPR môžu byť manželmi používané s antikoncepciou logikou, teda len preto, aby sa vyhli počatiu. Nie je to morálne správne, aj keď ide o menšie morálne zlo ako v prípade používania antikoncepcie. Ak sa na PPR pozrieme v ich pravom význame, musíme povedať, že nie sú „katolíckou antikoncepciou“. Manželia nepoužívajú PPR preto, aby sa vyhli počatiu, ale preto, že sa rozhodnú **žiť lásku v pravde, t. j. v úplnom a vzájomnom sebadarovaní.** Ak má žena plodné dni a oni chcú žiť svoje rodičovstvo

¹⁰ Symptotermálna – na Slovensku je vyučovaná lektormi o.z. Liga pár páru; Billingsová ovulačná metóda – na Slovensku vyučovaná lektormi o.z. Donum vitae; a tzv. Creitonov model, podrobná kombinácia oboch predchádzajúcich metód používaná zvlášť pri pároch, ktoré majú problém s počatím, tzv. naprotechnológia – na Slovensku sa jej venuje o.z. Plodar a to v Bratislave, Trnave, Žiline a Poprade.

zodpovedne a zároveň chcú zodpovedne žiť ich vzťah lásky, rozhodnú sa pre iné prejavy lásky, a nie pre manželský akt. Ak je žena v istých dňoch mesiaca neplodná a manželia sa rozhodnú byť spolu v týchto neplodných dňoch, dôvod, pre ktorý sa rozhodnú byť spolu nie je, že teraz nemôžu počať, ale že sa túžia úplne darovať jeden druhému a týmto skutkom prehlibiť ich manželskú jednotu. Muž vtedy prijíma manželku takú, aká práve je (t.j. teraz je prirodzene neplodná). Ona zasa prijíma jeho aj s jeho plodnosťou. Takto vytvárajú medzi sebou **spoločenstvo osôb, čím potvrdzujú snubný význam tela.**

Pri antikoncepcii, či prerušovanom manželskom akte, hoci si manželia úprimne túžia vyjadriť lásku telesne, nevyjadria si ju, pretože odmietajú prijať toho druhého s darom jeho plodnosti. Muž v tomto prípade hovorí žene a žena mužovi: „Nechcem tvoju plodnosť, (to znamená, nechcem ťa ako osobu) chcem len tvoje telo.“ Zároveň **týmto odmietajú prijať Boha**, jeho plán s človekom a sami sa stavajú na jeho miesto (porov. *Familiaris consortio*, 32). **Kým antikoncepcia vyprázdňuje manželskú lásku, PPR ju robia bohatšou, pevnejšou, zrelšou a krajšou.** Vyžadujú si totiž vzájomný dialóg manželov, obojstranný rešpekt, úctu a nežnosť, vyžadujú si vnútorné ovládanie vášní a žiadostivosti (porov. *Familiaris consortio*, 32). Prostredníctvom PPR sa sexualita stáva viac ľudskejšou a zároveň takou, akou ju zamýšľal Boh pri stvorení. *Eros* sa premieňa na *agapé* (porov. *Deus caritas est*, 7), teda na lásku, ktorá už nehľadá viac uspokojenie sama v sebe, ale túži po dobre druhého, „stáva sa zriekanim, je pripravená na obeť, ba dokonca ju vyhľadáva“ (*Deus caritas est*, 6).

Je zrejmé, že žiť dar sexuality podľa Božieho plánu je náročné, avšak pre kresťanov to nie je nemožné, nakoľko čerpajú potrebnú pomoc a milosť zo života s Kristom, predovšetkým zo sviatostí, osobitne zo sviatosti Eucharistie, sviatosti zmierenia, a manželia zo sviatosti manželstva. Ide tu o špecifickú formu nasledovania Krista, pri ktorej platia jeho slová o kríži, ktorý sú manželia pozvaní vziať, verne ho nasledovať, a tak postupne dosahovať svätosť (porov. *Familiaris consortio*, 33). Tento kríž je však Ježišovým krížom, a preto je ľahkým bremenom a príjemným jarmom, pretože motiváciou k jeho neseniu je láska prežívaná v pravde, úcta k druhej osobe i k Bohu. Do tejto lásky je potrebné dozrievať počas celého života, podobne ako je tomu v iných oblastiach. Akým spôsobom sa buduje a dozrieva do pravej, skutočnej, úprimnej, nefalšovanej, teda čistej lásky? Prostredníctvom **čnosti čistoty**. Práve k tejto čnosti pozýva Boh zachovávaním šiesteho a deviateho prikázania.

ČNOSŤ ČISTOTY

Čnosť je stála schopnosť konať dobro. Čnostný človek je taký, ktorý vie pohotovo rozlíšiť medzi skutočným a zdanlivým dobrom. Čnostný človek koná dobro, pretože ho túži konať, lebo dobro je preňho prítlačivé a koná ho s istou ľahkosťou a radosťou. K čnosti čistoty **sú povolaní všetci ľudia**, každý podľa svojho životného stavu. Existuje predmanželská čistota, manželská čistota, čistota zasvätených. V každom stave **čistota chráni snubný význam tela** a buduje úctu k vlastnému telu, ako aj k telu druhej osoby. V centre čnosti čistoty je ľudská **túžba** (konkrétne sexuálna túžba). Deviate prikázanie to jasne hovorí: „*Nebudeš žiadostivo túžiť*...“ t.j., nebudeš túžiť po inej osobe, pretože ti nepatrí. Nemôžete si byť darom, pretože ona sa raz a navždy darovala inému mužovi. Žiadostivo túžiť, znamená túžiť po nej ako po predmete pôžitku. Ešte radikálnejšie sa vyjadruje Ježiš v reči na vrchu: „*Počuli ste, že bolo povedané: «Nescudzoložíš!» No ja vám hovorím: Každý, kto na ženu*

hladí žiadostivo, už s ňou cudzoložil vo svojom srdci“ (Mt 5, 27-28). Žiadostivosť ako nezriadená túžba spôsobuje, že človek prestáva vidieť seba i druhú osobu vo svetle daru a má sklon zredukovať seba i ju na objekt zmyslovosti. Podľa Ježišových slov môže v srdci cudzoložiť so ženou aj jej vlastný muž („každý, kto na ženu“), práve preto, že sa na ňu pozerá ako na objekt zmyslovosti.¹¹

Prostredníctvom čnosti čistoty človek formuje svoje túžby na také, ktoré sú hodné jeho dôstojnosti i dôstojnosti druhej osoby. Čistota neznamená potlačenie sexuality, ani jej odvedenie do nejakej činnosti (sublimáciu). **Čistota je vyformovaná túžba. Je to premenená a integrovaná sexuálna túžba, vďaka ktorej človek vidí seba i druhého tak, ako ho vidí Boh** (porov. Gn 2, 31). Preto **čistota neničí lásku, ale ju buduje**. Sv. Ján Pavol II. pri jednom stretnutí s mladými povedal: „Drahí mladí! Majte vaše telo i telo tých druhých vo veľkej úcte a rešpekte! Nech vaše telo slúži vášmu ja, ktoré sa nachádza v hĺbke vás samých! Nech sú vaše gestá, vaše pohľady odrazom vašej duše! Uctievať (adorovať) telo? Nie, nikdy! Odmietnuť telo? Už vôbec nie! Poznať a ovládať svoje telo? Áno! **Premena tela!** O to vlastne ide!“¹²

Rásť v čnosti čistoty je úlohou na celý život. Človek do tejto čnosti dozrieva prostredníctvom **sebaovládania, čnosti miernosti a rozvážnosti, skrze askézu, nežnosť, úctu a rešpekt k iným a v neposlednom rade prostredníctvom priateľstva s Bohom** a prostredníctvom všetkých duchovných prostriedkov, ktoré Boh skrze Cirkev ponúka veriacim. „Čistotu srdca získava ten, kto dokáže byť dôsledne náročný na svoje «srdce» i na svoje «telo».“¹³

HRIECHY PROTI ČISTOTE (porov. KKC, 2351-2356)

➤ Chlipnosť – nezriadená túžba po pohlavnej rozkoši. Rozkoš sa tu vyhľadáva ako cieľ sexuálneho konania, pričom sa telo (t.j. osoba) stáva predmetom na dosiahnutie cieľa.

➤ Onánia (masturbácia) – úmyselné dráždenie pohlavných orgánov s cieľom vyvolať pohlavnú rozkoš mimo manželského aktu.

➤ Smilstvo – telesné spojenie slobodného muža a slobodnej ženy mimo manželstva. „Je v závažnom rozpore s dôstojnosťou osôb a s ľudskou sexualitou... Okrem toho je aj veľkým pohoršením, keď sa tým kazí mládež“ (KKC, 2353). Nie je možné vyjadriť si lásku v pravde a úprimne sa darovať druhému len po telesnej stránke, ak som tomu druhému nedaroval seba, t.j. celý svoj život.

➤ Pornografia – skutočné alebo predstierané pohlavné úkony oddelené od intimity partnerov, so zámerom ukazovania ich iným osobám, častokrát za účelom obchodu. Ťažko uráža dôstojnosť osôb.

➤ Prostitúcia – poskytnutie pohlavnej rozkoše cudzej osobe za peniaze. Uráža dôstojnosť toho, kto prostituje. „Oddať sa prostitúcii je vždy ťažko hriechne, ale bieda, vydieranie a spoločenský tlak môžu zodpovednosť za vinu zmenšiť“ (KKC, 2355).

➤ Znásilnenie – ide o násilné vniknutie do intimity druhej osoby a zneuctenie jej osoby. Je vždy ťažkým previnením vo láske a spravodlivosti.

¹¹ Porov. Sv. JÁN PAVOL II., *Teológia tela*, XLIII., č. 2-3.

¹² Sv. JÁN PAVOL II., http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1980/june/documents/hf_jp-ii_spe_19800601_giovani-di-francia.html

¹³ Sv. JÁN PAVOL II., *Teológia tela*, XLIII., č. 5.

➤ Zneužívanie nedospelých – je nezriadené konanie v sexuálnej oblasti. Je zvlášť závažným ťažkým hriechom, pretože sa uskutočňuje na osobe, ktorá ešte nie je telesne ani psychicky plne rozvinutá a zvyčajne zanecháva na nej trvalé negatívne následky. Nedospelá osoba sa v tejto oblasti rovná aj „dospelá“ osoba, ktorá nie plným spôsobom užíva rozum.

➤ Homosexuálne správanie – je vždy svojou vnútornou povahou nezriadené, pretože je v rozpore s prirodzenosťou. Homosexuálne správanie je násilím páchaným na tele, pretože sa neprirodzeným spôsobom vyhľadáva sexuálne potešenie a zároveň je pohlavný úkon zatvorený pred odovzdávaním života. Súčasná kultúra nevníma takéto správanie ako scestné práve preto, že lásku zredukovala len na oblasť pocitov a telo umelými prostriedkami zbavila plodnosti. Ak sexualitu úmyselne oddelíme od plodnosti, je možný a ospravedlniteľný akýkoľvek druh sexuálneho aktu, aj homosexuálny.

Je potrebné rozlíšiť, medzi homosexuálne cítiacim človekom a homosexuálnym správaním. Homosexuálne cítenie a náklonnosť k osobe rovnakého pohlavia nie je hriechom a osoby, ktoré majú túto náklonnosť sú povolané k čistote. Postoj Cirkvi k týmto osobám je jasný: „Treba ich prijímať s úctou, súcitom a jemnosťou a vyhýbať sa akémukoľvek náznaku nespravodlivej diskriminácie voči nim“ (KKC, 2358).

➤ K vyššie uvedeným hriechom proti čistote je potrebné pripočítať aj vnútorné previnenia proti čistote. Ide o hriešne zaoberanie sa nemravnými myšlienkami, predstavami a pod. Hriech tu nastáva vtedy, keď človek s týmito myšlienkami súhlasí.

Vypracoval: **Róbert Neupauer**